

AKO VZNIKÁ LAVÍNA

Nech sú hory našim potešením, nie našou záhubou!

Zasnežené vrcholky hôr vytvárajú krásnu scenériu zimnej rozprávky. Keď sa pozeráme na snehom pokryté hory, nevieme postrehnúť hroziace nebezpečenstvo. **LAVÍNA** je voľný pád snehu, ľadu a niekedy aj skál rútiacich sa dolu strmými svahmi hôr. Ročne sa vo svete zosunie až 1 milión lavín. Lavína môže dosiahnuť rýchlosť až 130km/hod už za 5 sekúnd. Lavínový trojuholník je kombinácia 3 faktorov: terén + počasie + veľkosť snehovej pokrývky.

Terén: stúpanie 30 – 45 stupňov.

Počasie: vietor, nízke teploty, výrazne zrážky.

Snehová pokrývka: štruktúra snehovej pokrývky. Na Slovensku sú najčastejšie doskové lavíny z naviateho snehu.

Lyžiari a horolezci sú pri ich pohybe v horách často spúšťačmi lavín. V roku 2019 zomreli v Kanade traja profesionálni špičkoví horolezci. Najväčšia lavína na svete sa zaznamenala v Peru na hore Huascarán. Zabila viac ako 20 000 ľudí, vrátane 14 československých horolezcov. Aj v iných krajinách lavíny zabíjali: Alpy v roku 1916 – 10 000 ľudí, v roku 1950 - 265 ľudí, Peru rok 1962 – 3 500 ľudí, Afganistán rok 2015 – 316 ľudí.

Na Slovensku sa najtragickejšou stala lavína v Malej Fatre v roku 1924 , keď v obci Rybô zomrelo 18 ľudí.

Ako rozpoznať lavínu?

1. Pozorujte krajinu, nánosy snehu, zosuvy, aktivitu snehu.
2. Všímajte si praskliny v snehu.
3. Veľké množstvo snehových zrážok za posledných 24 hodín a ak sa pridá dážď alebo sneh k tomu.
4. Počúvajte zvuky – dunenie spod snehu signalizuje, že sa sneh v hlbokých vrstvách rozpadáva a môže sa zosunúť.
5. Sledujte teploty – ak stúpa nad 0 stupňov a viac môže spôsobiť čiastočné topenie snehových vrstiev, ktoré sú ťažšie a šmykľavejšie.
6. Sledujte sklon a terén celkovo – lavíny najčastejšie vznikajú na svahoch od 30 do 45 stupňov. Južné strany sú stabilnejšie ako severné.

Záchranári majú neoceniteľnú pomoc – záchranárske psy. Obete zavalené v snehu v panike vydávajú veľmi silnú vôňu a tak pes určí presné miesto a záchranári začnú kopať na správnom mieste. Je zistené, že 90 percent ľudí prežije lavínu, ak ich objavia do 15 minút, 30 percent prežije po polhodine a len 10 percent, ak po 2 hodinách.

Bledá oblasť na obrázku označuje, kde sneh a skaly zasiahli mesto Yungay potom, ako sa odtrhla časť hory Huascarán.

AKO SA NABALUJE LAVÍNA?

Meniace sa vlastnosti snehových vrstiev reagujú na seba, až sa spolu napokon zrútiť dolu svahom.

Snehový poprašok

Ak sa lavína presúva dostatočne rýchlo, časť snehu sa môže zmiešať so vzduchom a vytvoriť tak pohlcujúci oblak prachového snehu.

Zóna dráhy

Dráha označuje dráhu, ktorú prejde zosúvajúci sa sneh. V tejto oblasti naberie lavína najvyššiu rýchlosť.

Zóna dobehu

Tu sa sneh po rýchlym spomalení úplne zadrží. Lavína sa zastaví a stane sa z nej kopa zamrznutého materiálu.

Napadaný sneh

Tažký nový sneh sa hromadí na slabšej vrstve snehu. Nahromadený sneh tu vytvára súvislú snehovú pokrývku.

Odlomenie

Vrchné vrstvy snehu strácajú prínavosť na horu a začínajú sa zosúvať dolu, pričom vytvárajú lavínu.

Pokles teploty

Teplota vrchných snehových vrstiev klesne o zhruba 20 °C.

Zóna začiatku

Toto je oblasť začínajúceho sa pohybu smerom od hlavnej snehovej pokrývky.

Rozdielne teploty

Snehová vrstva v blízkosti skaly zostáva na teplote okolo 0 °C, takže medzi jednotlivými vrstvami vzniká veľký teplotný rozdiel.

Vyparovanie

Keď sa začne v nižších vrstvách objavovať vyparovanie, sneh nad nimi sa stáva menej stabilným.

n na svete